

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

V obrambo.

V zadnjem času bruha „Slovenec“ ogenj in žveplo na „Učiteljsko tiskarno“. Razne korporacije, zavode, da, celo c. k. deželno vlado pozivlja na bojkot zoper njo, kliče jo s svojimi zločestimi izmišljotinami na pomoč ter jo denuncira državnemu pravdnstvu. In še več! Da bi bila mera polna, telefonirale so se laži o Učiteljski tiskarni nemškimi liberalnim listom z zlobnim namenom, naj bi jo prijele nemške tvrdke za kak neporavnan račun. A vrezali so se hudo!

Na vse te zlobnosti smo dolžni, ne „Slovenčevim“ urednikom, temveč slovenski javnosti na ljubo, podati sledeče z golimi dejstvi podprto pojasnilo.

Učiteljsko tiskovno društvo je kupilo leta 1906. od tvrdke Klein in komp. tiskarno z vsem inventarjem in s koncesijo vred za 48.000 K, zalogo tiskovin, knjig, brošur in papirja še posebej za 11.000 K, torej za skupno ceno 59.000 K. Ta vsota je danes izplačana do vinarja.

V zelo skromnih razmerah smo prevzeli tiskarno dne 2. julija 1906. l.: 13 oseb je bilo uslužbenih v njej. Da se vidi lep razvoj v tem kratkem času, povemo, da dela danes v tiskarni 51 oseb.

Tiskarna je bila zastarela; treba je bilo novih modernih strojev, novih črk, okrasov in not. Takoj v prvih dveh letih smo kupili teh potrebščin za 13.082 K 73 h, kar je vse plačano. Ker se je delo množilo od dne do dne in smo dobili v tisk več šolskih knjig, smo morali znova naročiti lansko leto novih črk za 12.189 K 59 h, ki jih plačujemo v nepretrganih pogojenih obrokih. Za nove stroje smo dali 22.262 K 73 h, neplačano je še 3.246 K 78 h. Nabavili smo opravilo za pisarne, strojno in stavnico za 5.280 K 71 h, kar je vse poravnano. Poleg električne in plinove napeljave razsvetljave smo opremili

tiskarno še z mnogimi drugimi koristnimi in potrebnimi stvarmi za gotov denar.

Res pa je, da ima tiskarna 200.000 K intabuliranega dolga, a ne na strojih in tiskarniški opravi, temveč na svojem posestvu, na hiši št. 8 v Frančiškanski ulici, na novem tiskarniškem poslopiju in na velikem vrtu. Res je tudi, da je med tem intabulirana „Kranjska hranilnica“ na prvem mestu za 40.000 K, pa ta dolg smo prevzeli od prejšnjih lastnikov. Jasno je torej, da Učiteljska tiskarna ne živetari od milosti „Kranjske hranilnice“, kakor zlobno trdi „Slovenec“, temveč se prav krepko razvija z lastno solidnostjo in lastno močjo. Vknjiženi dolg se bo zmanjševal od leta do leta, ker je med vknjiženimi dolgovi tudi stavbinski znesek, ki ga plačujemo v obrokih. Prvi obrok 20.000 K, se e plačal dne 1. oktobra 1910, drugi obrok v znesku 15.000 K pa zapade v plačilo šele v sredi januarja l. 1912 in tako naprej vsako leto. Naše posestvo se samo obrestuje: v stari hiši je 11 stanovanj, prostore v novem poslopiju, kar jih tiskarna sedaj še ne potrebuje, smo oddali v najem za letnih 2000 K.

Ker se „Slovenec“ s tako vehemenco zadira v „Vdovsko društvo“, hočemo pojasniti v kakem razmerju je „Vdovsko društvo“ s tiskarno. Leta 1905 je sklenil občni zbor „Vdovskega društva“, da pristopi k Učiteljskemu tiskovnemu društvu z deleži za 20.000 K. To se je zgodilo. Od teh 20.000 K dobiva „Vdovsko društvo“ 5% obresti, drugod se mu obrestuje glavnica po 4¹/₄%. V sličnem razmerju je tudi „Učiteljski konvikt“ s tiskarno. In zaradi tega kliče Slovenec zoper tiskarno c. k. deželno vlado in državno pravdnstvo! Ni li to višek zlobnosti?!

Infamno laž trdi Slovenec glede papirja, da ga ne more plačati tiskarna in da ga je tvrdka ustavila. Katera je tista tvrdka, ki nam je ustavila papir?

Pisanimi potom in po svojih potnikih ga nam ponujajo, da, vsiljujejo razne velike tvrdke in kakor se pogodimo glede plačevanja, tako tudi plačujemo.

Dalje trdi „Slovenec“, da je Učiteljska tiskarna založila in izdala neke „Dopisnice“, ki sramote (?) Ljubljano in S. L. S., četudi prav dobro ve, da jih tiskarna ni založila, ampak samo natisnila za denar.

Sedaj pa dolg „Jutra“. Res je, da toži tiskarna lastnika „Jutra“, g. M. Pluta in to za ves dolg in ne samo za en del, kakor zlobno trdi „Slovenec“. Res je dolg pri „Jutru“ velik, nasprotno pa moramo tudi priznati, da je tiskarna dobila od Jutra že mnogo lepih tisočakov. Izjaviti moramo nadalje, da se sedaj list redno plačuje.

Slovenec se zaganja tudi v Slovenski Ilustrovani Tednik“, češ, da tiskarna niti ne ve, kdo je lastnik. Tiskarna prav dobro ve, kdo je lastnik. Gotovo tisti, ki ji je podpisal pogodbo glede tiska, ji dal 1000 K kaveije in ji redno plačuje vsako številko sproti. Glejte, Slovenčevi uredniki, kako ste se vrezali, ko ste poslušali diplomiranega žurnalista brez lista!

Toliko v pojasnilo razsodnim ljudem. Mi svojega delovanja ne prikrivamo nikomur, delamo jasno in odkrito, vestno in pošteno. Naše knjige so na vpogled vsakemu, ki ima v to pravico in dolžnost.

Podroben račun o svojem delovanju in gospodarstvu pa podamo občenemu zboru.

Ako smo pa komu kaj dolžni in nam ne zaupa, naj pride po denar.

Upamo, da, prepričani smo, da se bo naša tiskarna navzlic bojkotu, ki ga je razglasil „Slovenec“ zoper nas, tudi v prihodnje tako lepo in krepko razvijala kakor doslej.

V Ljubljani, dne 14. marca 1911.

Upravni svet in nadzorstvo „Učiteljske tiskarne“

F. Z. z. o. z.

Šolsko nadzorstvo na Spod. Štajerskem.

Ker koncem tekočega šol. leta mine šestletna službena doba c. kr. okrajnih šol. nadzorikov na Štajerskem; ne bo odveč, ako opozorimo javnost na nekatere pomanjkljivosti pri tej instituciji, kolikor se te tičejo Spod. Štajerja. Do jeseni, t. j. do imenovanja nadzorikov za novo šestletno dobo, bo še časa ravno dovolj, da poklicani činitelji potrebuje ukrenejšo in te nedostatke odpravijo.

Največje zlo pri šolskem nadzorstvu na Spod. Štajerskem so preveliki nadzorovalni okoliši in pa dejstvo, da so nadzorniki preobloženi s pisarniški posli, in to v taki meri, da za njihov pravi popravek, za nadzorovanje šol, nimajo dovolj časa. Predočimo si najprej posamezne nadzorovalne okoliše na podlagi ravnokar izšlega šematizma štajerskega ljudskega izsolstva!

Nadzorniku Vodušku so izročene v nadzorstvo šole celega polit. okraja brežiškega (okraji: Brežice, Kozje, Sevnica) in še laški okraj celjskega okrajnega glavarstva; po odbitku nemških šol, ki imajo posebnega nadzornika, torej 55 šol s 180 razredi.

Nadzornika Supanka nadzorovalni rajon obsega celi celjski polit. okraj, razen laškega okraja, torej okraje Celje, Vransko, Gornji grad in Šmarje; po odbitku nemških šol torej 58 šol s 190 razredi.

Nadzorovalni okoliš nadzornika Schechla obsega polit. okraja Slov. Gradec in Konjice, torej okraje Slov. Gradec, Šoštanj, Marenberg in Konjice; po odbitku nemških šol torej 51 šol s 125 razredi.

Nadzorniku Heriću so izročene v nadzorstvo šole polit. okrajev Ptuj in Ljutomer, torej okraji Ptuj, Rogatec, Ormož, Ljutomer in Gornja Radgona; po odbitku nem. šol torej 57 šol s 220 razredi.

LISTEK.

Moja miljena Ma-a.

(Alegorična farza.) Piše S a d i n o m i s.
(Konec.)

Kakor burja je priletela name ter me je obdelovala z najlepšimi priimki, češ: „Lenuh, tako zapravljaj srečo najinih otrok. Takoj spiši vso zapisnike z okroglo pisavo, da te bo gospodar rad imel in da te bo dedek pohvalil.“ Kaj sem hotel? — Vzel sem nove tiskovine, in novo pero je škripalo po papirju. Noči so bežale in svetile so mi zopet tiste kolajne — zaradi reda in natančnosti. Že sem bil pri koncu s svojim delom, kar pride ona z novo sitnostjo. Pri drugem sohlapeu je opazila, da piše nekatere važnejše stvari z rdečo tinto. Križ je naredila čez vse moje delo pa ukazala, da moram tudi jaz vse važne stvari pisati z rdečo tinto. Zaječal sem, zastokal, ali ponižno sem šel, kupit nove tiskovine in pisal vse, kakor je želela. Škripalo je po papirju in ropotalo po mojih izmučenih mozganih. So bila trenotja, ko sem premišljal, kako bi zapisal kako črko, da zdelo se mi je, da sem pozabil, kako se piše. V poznih urah se mi je zdelo, da plešejo črke po papirju, takrat sem nehal za hip ter sem premišljal

svojo usodo. Težke so bile te misli, možgani kakor svinee, in omajati se niso hotele moje misli. Zamižim, a te svetinice se podesetorijo; vrag vzemi te svetinice — zamižim — in utrujenost pada z mojega duha kakor oklep in zazibljem se v sanje preteklosti. Prost fant sem bil, prost sin prirode, sijaj razkošen, kakor ga more uživati le prost človek, sem užival jaz, jaz hlapec v mladih dneh, a zdaj! . . . Milo se mi je storilo in duša je zaplakala nad mojo usodo. — Solze so privrele iz udrtih oči in debele kaplje so padale na skoraj dovršeno delo reda in natančnosti. — — — To je bilo hudo! V svoji neizprosni trdovratnosti je ukazala spisati vse še enkrat. — — — Popade me gnev do nje, do življenja, do vsega in spozabil sem se. Tedaj jo zgrabim, sunem v hrbet, da jekne, potem pa jo treščim ob tla, da je kar poskočila. Postal sem zver. Divje sem hodil po sobi gorindol in čudne misli so mi rojile po glavi. Kar obstojim pred njo. Ležala je kakor mrtva. Vračala se mi je zavest treznosti. Poberem jo in položim na mizo. Tresem jo, drgnem in slednjič, hvala Bogu, je začela govoriti in tožila je, da jo boli v hrbtu in na rebrih. Kaj sem hotel. Prosil sem jo odpuščanja, samo da bi me ne izčrpal. Takoj jo ponese v bolnico. Tam so jo pregledali in koprija ne pozebe — čez teden dni je okrevala. — Kmalu

na to pa je porodila trinajsto dete. Ker ni bilo hudih nasledkov, je molčala, a jaz sem ji stregel, kar sem mogel. Kazen pa ni izostala. Nekega dne mi reče: „Okrutni in hudobni si! Bog zna, kako bo z mojimi otroki, če umrjem? Sestavi mi zapisnik o otrocih, ki so od staršev zanemarjeni. Potrebno je to, da bo vedela oblast skrbeti zanje, če . . .“ In solze so jo polile. Jaz pa sem spisal tudi ta zapisnik in označil sebe za slabega očeta, kakor je namreč ona hotela. — Tako je moje življenje. Kolikokrat mislim nanjo z gnevom, ali kaj hočem, ker visi na nji moja usoda. Vem tudi, da mi ni zvesta, kako tudi, toliko otrok, a jaz naj bom vsem oče. Trem bi pripoznal očetovstvo, a desetim ne, saj pa tudi nimajo najmanjših potoz po očetu. Pa molčim, da je ne razdražim. Bojim se pa zanj in trepečem strahu. Zapazil sem že večkrat, da jo nekdo zalezuje. Vrag ga vzemi! Naj mi le pride pred oči, kakor sem suh in izmozgan, mu že pokažem, če mi le ona ne bo delala ovir. . . .

Bilo je zimskega večera. Umrli je sohlapec in s tovariši sem šel za pogrebom. Kar se spomnim, da nimam zaklenjene svoje ljube Ma e. Zazeblu me je skrbi tja do palca na nogi. Krenem nazaj in v divjem diru domov, da jo denem na varno. Bog zna, kaj bi se ji lahko prigodilo! Nekoč je šla v poset k mojemu

gospodarju, dolgo je ni bilo nazaj, ko se je pa vrnila, je bila nekam zmedena — na moje sree pa je padla nova grenka kaplja ljubosumnosti. — Moj Bog, moj Bog, kaj mi boš še hudega napravila! Ko bi se te mogel iznebiti, ali ne morem se. Vsak večer molim k svetemu Duhu, da bi je več ne razsvetil, vsaj pameti ji ni treba ne trohe več. Gorje mi, če iznajde še kako drugo tinto ali kake nove črke ali kaj drugega. To bi bila moja poguba. Kakšnega me je napravila, saj nisem več človeku podoban. Sključen, izsesan, izmozgan, brez lastnih misli, želje nimam več, da, časih se mi zdi — če se mi sploh sme zdeti — da nisem več jaz, temveč da sem nek drug človek — čudno, dozdeva se mi, da nisem več pri razumu, ej, tako nekako se mi zasuče — po poti govorim sam s seboj, sempatja se zasmejem, dasi ne vem več, kaj se pravi smejati — zdi se mi, da sem nenormalen — o Bog, blaznost si domišljujem — in to samo zaradi nje. — Kako rad bi se te iznebil, ali navezana sva drug na drugega, v tvojih rokah je moja usoda in jaz sem tvoja igrača. Ljubiti te moram, ker si spasiteljica mojega življenja, in kolnem te, ker mi zadaješ strup in vem, dobro vem, da me boš umorila — o, ti ljubljena in sovražena „Uradna Mapa“!

In rajon nadzornika Dreflaka obsega celi mariborski polit. okraj z 51 šolami, ki štejejo 182 razredov. (Nem. šole odštete.)

Resnici na ljubo moramo sicer priznati, da so tudi nekateri nemški nadzorniki enako obremenjeni, a večina teh — posebno na Zg. Štajerskem — ima le po 64 do 100 razredov, torej dosti ugodnejše stališče.

Omenjeno zlo je višji šolski oblasti dobro znano, saj je še pred približno dvema letoma naredila na Zg. Štajerskem iz dveh nadzorniških okolišev tri, in tudi društvo avstrijskih nadzornikov terja neprestano, naj se nadzornikom odvzame pisarniško delo, da bi se lahko intenzivneje posvečali svoji glavni nalogi, nadzorovanja šol. Uvidevajo namreč sami, da je sedanje nadzorovanje nezadostno. In to po vsej pravici!

Da se nadzornik zadostno prepriča o stanju kakega razreda, ozir. ali je učitelj storil svojo dolžnost ali ne, je potrebno, da ostane v razredu vsaj pol dneva. Potemtakem bi rabil za enorazrednice in dvorazrednice po en dan, za trirazrednice in štirirazrednice po dva dni, za petrazrednice in šestrazrednice pa najmanj po tri dni. Pri sedanjih razsežnih nadzorniških okoliših pa je to naravnost nemogoče. Naši nadzorniki so zadovoljni, ako imajo za vsako šolo na leto en dan na razpolago. Dostikrat še tega ni, in šola ostane nenadzorovana.

Sedaj si pa predstavljajmo nadzorovanje recimo petrazredne ali šestrazredne ljudske šole v enem dnevu! Na vsak razred pride po ena ura! Bože mili! Kako pa naj prerešeta v eni uri vse predmete? Še najbolj površno ne gre, kako šele količjak temeljito?! Še za glavne predmete je premalo časa, da o realijah in ročnostih niti ne govorimo! Tukaj pridejo samo brezvestneži in taki na svoj račun, ki jim je narodova izobrazba deveta briga. Tem je ljubo, da je nadzorovanje površno, zakaj marsikatera luknjica ostane prikrita, ki bi se pri natančnejšem nadzorovanju našla in v prid učeče se mladine odstranila. Marljiv, delavni, za svoj poklic vneti učitelj pa pride pri taki inšpekciji „in Bausch und Bogen zu der Mittelware“, kar mu pri kompetencah mnogokrat škoduje. Pa nadzornikom pravzaprav tega ne moremo niti zameriti, saj nimajo časa, da bi mogli natančneje nadzorovati.

Škode pa nima od takega nadzorovanja samo vestno učiteljstvo, škoda ima zlasti mladina, oziroma narod, za katerega izobrazbo bi se pri vestnejši inšpekciji zgodilo mnogo, mnogo več.

V interesu narodne izobrazbe je torej neobhodno potrebno, da se sedanji preobširni nadzorovalni okoliši zmanjšajo. Da olajšamo delo tistim, ki so dolžni v tem oziru potrebno storiti*, naj še v naslednjem navedemo, kako bi se dala ta zadeva izvesti, da bi se razbremenilo vseh 5 slovenskih nadzornikov precej enakomerno.

Predvsem je potrebno, da se razdeli ptujski inšpektorat, ki je izmed vseh najobširnejši. To se zgodi najbolje na ta način, da bodo tvorili okraj Ormož, Ljutomer in Gornja Radgona novi nadzorovalni okoliši s 109 razredi; ptujskemu ostane še itak 111 razredov, torej še vedno več kot dovolj.

Mariborski ozir. slovenjegraški inšpektorat naj se razbremenijo na ta način, da se prvemu odvzame okraj Slov. Bistrica, drugemu pa Konjice, katera okraja naj tvorita drugi novi nadzorovalni okoliš, ki bi štel 107 razredov.

Ostala dva spodnještajerska inšpektorata naj se razbremenijo z laškimi, ozir. šmarskim okrajem; omenjena okraja naj tvorita tretji novi nadzorovalni okoliš, ki bi štel 118 razredov.

Na podlagi nasvetovane razdelitve bi bili vsi nadzorniki približno enako, v razmerju s svojimi nemškimi tovariši pa še vedno „pošteno“ obremenjeni, a bilo bi jim mogoče, vsaj nekoliko natančneje opravljati svojo službo.

Sicer pa po številu prebivalstva pripada Spod. Štajerju itak tretjina šol. nadzornikov, torej od 22 najmanj 7, dočim jih imamo faktično samo pet.

*) Zveza bi bila v prvi vrsti poklicana, izprožiti stvar na merodajnem mestu; pa tudi poslanci naj bi se pobrigali za njo. — V dež. zboru kranjskem je n. pr. tov. Gangl že govoril o istih nedostatkih pri kranjskih inšpektoratih. Soglasno je bila sprejeta njegova resolucija, naj vlada vsakemu nadzorniku da pisarniško pomoč: če bi vsi deželni zbori storili enake sklepe, bi naposled od sklepov morda prišlo tudi do dejanj. Zakaj pa se napredno učiteljstvo briga za to? Ker hoče imeti vsi šolski ustroj v redu, ker se ne boji nobene, še tako vestne in natančne inšpekcije in ker hoče imeti inšpektorje, neče pa birkratovati!

Uredništvo.

Ker mi je članek nepričakovano narastel, za danes zaključujem, akoravno sem šele eden edini nedostatek našega šol. nadzorstva odkril. Ob priliki torej več, ako se znabiti ne oglasi prej kak spretnejši poznavalec naših spodnještajerskih šolskih razmer.

Narodne vezenine.

V zadnjem „Učit. Tovarišu“ je gđna. Poldka Bavdkova izpregovorila besedo, ki jo hvalim v dvojnem oziru, 1. ker izpodbuja h gojitvi narodnega vezenja, 2. ker išče stikov s Hrvaticami. V obojo svrha opozarjam na pisateljico, gospo Jelico Belović-Bernadzikowsko, ki je iz področja hrvatsko-srbskih narodnih vezenin publicirala že celo vrsto priznanih spisov, tako eno obsežno knjigo pri „Matici Srpski“ (Novi Sad), pri Jugoslovanski Akademiji znanosti in umetnosti v Zagrebu, pri Slov. Šolski Matici (pred 2 ali 3 leti) in v „Slovanu“. Ta izredno plodovita pisateljica, ki čita popolnoma tudi slovenščino, bo rada služila Slovenkam, ki bi se obrnile do nje (Naslov: Sarajevo, Kotarski sud — okrajno sodišče). Dr. Fr. Ilešič.

Pokvarjeni spomeniki zaslužnih slovenskih mož.

Dragi rojaki!

Podpisani odbor „Pisateljskega podpor-nega društva“ je dobil na svojem obnem zboru, ki se je vršil dne 16. januarja t. l., nalog, da pokrene delo, da se spominska plošča rajnega Antona Linhart na pokopališču pri sv. Kristofu popravi.

Linhart je prevedel prvi gledališki igri „Županovo Micko“ in „Veseli dan ali Matiček se ženi“ za slovenski oder; je prevedel v slovenščino „Bukve od kug in bolezni goveje živine itd.“ ter je v svoji zgodovinski knjigi: „Versuch einer Geschichte Krains“ opozoril uč-njake, ki so tedaj Slovence in njihove sosede popolnoma zanemarjali.

Pokopan je bil leta 1795. Od tedaj je spominska plošča vsa izjedena od vremenskih nepogodnosti, in hvaležnost narodna zahteva, da se oddolži svojemu budilecu s tem, da omogoči popravilo spomenika z zadovoljnimi doneski.

Poleg njega je spomenik J. N. Hradeckega, ki je ob 25letnici njegovega županovanja v Ljubljani proslavil Fr. Prešeren z znano prigodnico. Obe plošči sta na istem zidu, ki je tako trhel, da grozi, da vsak čas propade. Zato je treba ta spomenik skupno z Linhartovim na novem zidu popravljenega vzditi. Poleg tega sta tudi spomenika Matije Čopa in Valentina Vodnika jako poškodovana, da je treba tudi to popraviti.

Ker pa društvo za take namene ne razpolaga z nikakimi sredstvi, se obrača vljudno do svojih in pisateljev rojakov, da blagovolijo omogočiti popravilo teh spomenikov z radovoljnimi doneski. Ti se bodo objavljali v listih in potrpjal njihov prejem. Doneske sprejema gospod profesor Anton Funtek, blagajnik „Pisateljskega podpornega društva.“

Skupni stroški so proračunani na 540 kron.

Prosimo vse slovenske liste, da blagovolijo ponatisniti ta poziv.

V Ljubljani, 8. marca 1911.

B. Perušek l. r.,
predsednik.

I. Macher l. r.,
tč. tajnik.

Anton Funtek l. r.,
tč. blagajnik.

Nova politiška stranka na Štajerskem.

Iz Slovenskih gor.

V nekaterih časnikih se je že javilo o zanimivem gibanju murapoljskih kmetov. Naša dolžnost je, da pazljivo zasledujemo to gibanje, a se za zdaj zadržimo popolnoma pasivno. Hočemo videti, kaj bo iz tega. Gibanje izhaja iz kmetov samih; njih parola je, napraviti konec bratomornemu boju med liberalci in klerikalci, alias narodnjaki in zvezarji. Hočejo biti samo Slovenci kakor nekdanj: „Slovenci smo veseli ljudje in se radi družimo, kar pa je sedaj postalo nemogoče, zakaj komaj dva skupaj sedeta, takoj se spreta zavoljo različnega

politiškega naziranja“. — Temu boju napraviti konec, to je smoter njihovega stremjenja. Tudi inteligenco: učitelje, duhovnike itd. hočejo imeti med seboj. Ti bi jih na tej novi poti vodili. „Odkar se je začel ta hud boj med strankami, ne pridemo Slovenci nikamor dalje; obe stranki morata odnehati.“ In res so se znašli na tem shodu stebri kmečke Zveze, pa tudi goreči naprednjaki. Izvolil se je na zadnjem, t. j. drugem, zborovanju v Križevcih na Murskem polju odbor, ki ima v tem smislu izdelati natančnejši program, določiti ime nove stranke in sklepati glede strankinega glasila. Kar se imena tiče, bi jim morebiti rekli „novi konservativci“ v nasprotju starokonservativcem „Slogašem“, ki se jim tudi ne morajo pridružiti.

Ko so imeli prvi sestanek, jih je takoj napadel „Slov. Gosp.“, češ, da je to gibanje liberalno. Vsi ti dosednji pojavi, osobito pa, ker ta stvar izvira iz pristno kmetijskega stanu, vse to je povod, da so oči vsega Spodnjega Štajerja danes obrnjene na Mursko polje, to dosedaj najbolj črno zvezarsko satrapijo.

Prerokovati, kake nasledke bo imel ta pojav za ostali Štajer, je danes težavno. Zna-bit, da se bo to gibanje razširilo ne le čez ves Sp. Štater, ampak bo segalo tudi prek na Kranjsko in Primorsko, in da se bodo bodoče deželne in državnozborske volitve vršile v tem znamenju. Mi učitelji pa, kakor rečeno, bodimo pazljivi, a previdni ter ne silimo v ospredje, ampak prepustimo kmetom, naj si sami ustvarijo položaj, ki prija njihovemu okusu. —c.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo nedeljo 12. t. m. ob pol 2 uri popoldne v prostorih „Učiteljske tiskarne“ svoj letni redni občni zbor. Kljub lepemu vremenu in znanej preobloženosti s postranskim delom, brez katerega bi učiteljstvo pri slabih plačah še živeti ne moglo, se je zbralo le po število za stvar vnetih tovarišev. Društvo narašča od leta do leta. Letos ima že 58 članov. Tudi društvena blagajna ima prebitka 103 K 54 h, dasi je že odštet obrok za obrambni sklad družbi sv. Cirila in Metoda. Občni zbor je odboru izrekel najlepšo priznanico s tem, da ga je naprosil še vnaprej na tej poti vztrajati. Le mesto bolelega tovariša Slavka Cepudra je prevzel blagajniške posle Ljudevit Dermelj.

Po občnem zboru so se zborovalci podali na prijazno Posavje, da si svoje po neumornem trudu onemogle živce počivajo.

Dobski krožek ima svoj sestanek v soboto, dne 25. t. m., ob 3. uri popoldne pri Ku har ju v Domžalah. — Ker se pogovorimo o neki jako važni zadevi, naj se na predno učiteljstvo sestanka v obilnem številu udeleži!

Štajersko.

Posavski Krožek se snide „na Jožefovo“ (nedelja dne 19. t. m.) pri tovarišu Likarju na Blanci. Skupni voz čaka ob 1. uri popoldne pri Vaniču (Zaton). V slučaju slabega vremena je Krožek isti dan ob 4. uri pop. pri Gregoriču (Krško).

Ana dr. Romihova.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zbora v soboto, dne 25. marca t. l., točno ob 10. uri v celjski okoliški šoli. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in razne društvene zadeve. 3. Poročilo računskih pregledovalcev. 4. Izvolitev odposlancev za Zavezo. 5. Iz svoje botanične puščice razkazuje tovariš Ivan Logar. 6. Poročilo zastopnika v okrajnem šolskem svetu. 7. Slučajnosti. Ob 9. uri pevska vaja. Cenjene pevke in pevce prosimo točne in polnoštevne udeležbe. Do cenjenih tovarišic in tovarišev sosednih okrajev, ki so obljubili sodelovanje, se s tem še posebe obračamo z najljubnejšo prošnjo, da se blagovolijo potruditi k tej vaji. Žrtev je res velika, a smoter je lep.

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 2. marca t. l. v Goricah v dvorani „Trgovskega doma“. Predsednik pozdravi z iskrenimi besedami navzoče učiteljstvo, osobito pa g. dr. Tomiška, ravnatelja goriške višje gimnazije, g. ravnatelja Bežka, g. nadzornika Finšgerja, profesorje in gojence III. in IV. tečaja goriškega učiteljstva. Po pozdravu smo prešli takoj k III. točki dnevnega reda: „O nekaterih točkah našega pravopisa“, predaval g. ravnatelj Bežek. To za sedanji čas aktualno vprašanje je razvil g. ravnatelj kot pravi strokovnjak na tem polju ter izvajal v svojem predavanju o „skup-pisani“ in „iskovanju“.

K. debati se je zglasil g. ravnatelj dr. Tomišek. Dal je tudi on nekaj pojasnil glede pravopisa ter se je večinoma strinjal z izvajanja g. ravnatelja Bežka.

Tov. Možina povpraša g. ravnatelja, kako je pravilneje izrekat: gospa „Možinova“ ali gospa „Možina“. G. ravnatelj Bežek je bil mnenja, naj se imenuje gospe s pridevom „ova“, ker so last gospoda, nikakor pa ne gospodičen, dokler so samosvoje. Enakih misli je bil g. dr. Tomišek.*)

Ker se nihče več ni oglasil k debati, se je zahvalil predsednik v toplih besedah gosp. ravnatelju Bežku za zborni predavanje s prošnjo, naj bi še večkrat razveselil goriško učiteljstvo s svojimi izkušnjami na jezikovnem polju.

Tudi gospod ravnatelj dr. Tomišek je obljubil, da hoče o priliki predavati, kar je učiteljstvo z velikim veseljem vzelo v znanje. Obnem se je gospod doktor prav iskreno zahvalil učiteljstvu in g. predsedniku za prijazno vabilo in sprejem.

Po odobrenem zapisniku zadnjega zborovanja je naznanil predsednik, da se je dobilo od poklicane strani zadostna pojasnila glede sprejema knezo nadškofa o priliki birmovanja po deželi in sedaj ni nobenega povoda več za nesprejemanje Njegove ekselence, ako bo učiteljstvo k temu primerno povabljen.

Iz tajnikovega letnega poročila posnemamo, da šteje društvo 120 rednih članov in 1 častnega. Tekom leta so bila 3 zborovanja in 5 predavanj, in sicer:

I. „O kometih“, predaval tov. Andrija Vodopivec.

II. „Zgodovinski pouk v lj. šoli“, predaval tov. Edv. Praprotnik.

III. „Brezžični brzojav“, predaval g. nadzornik Fran Finšger.

IV. „Kmetijski tečaji z ozirom na metodiko kmetijstva“, predaval tov. Jak. Rojic.

V. Gospodinjstvo tečaji z ozirom na metodiko gospodinjstva“, predavala gospica Te-rezija Pipanova.

Blagajnikovo poročilo kaže 317 K 98 h preostanka. Pregledovalcem računov sta bila voljena tovariša Kavs in Strgar.

Ko poda predsednik še nekaj pojasnil glede pomikanja učiteljskega osobja v višje plačilne vrste in glede draginjske doklade, smo prešli k volitvi novega odbora.

Voljen je bil enoglasno stari odbor.

Učiteljsko društvo za sežanski šol. okraj zbora dne 23. t. m. v Divači ob 10. predp. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tov. Al. Hreščaka referat: Učiteljstvo in politika. (Doneski k reviziji našega programa.) — Tov. člane in članice in prijatelje šole in učiteljstva najljubneje vabi ter se nadeja obile udeležbe odbor.

Književnost in umetnost.

Literarna zapuščina pesnika Antona Medveda. Z ozirom na razna vprašanja, tika-joča se literarne zapuščine pesnika Antona Medveda, smo naprošeni objaviti sledeče: Vsi spisi pokojnikov so bili na dan pogreba v Turjaku spravljani v pesnikov pisalnik ter v prisotnosti njegove dedinje sestre Helene, svaka odvetnika dr. K. Janežiča in župnika F. S. Finšgarja zapečateni. Potem je pokojnikova sestra Helena vsa to pismo zapuščino vzela in prenesla na Volosko, kjer je vse spise literarne vsebine izročila dr. K. Janežiču, da je o njih napravil inventar. Ta inventar in spise je dne 4. marca 1911 osebnost izročil v smislu želje pokojnikove njegovemu prijatelju F. S. Finšgarju, župniku v Sori. Ta je prevzel nalogo, da jih pregleda, uredi in eventualno pripravi za tisk. Kolikor se je moglo pri površnem pregledu dognati, je večina spisov že tiskanih, samo nekaj najnovejših in nekaj najstarejših pesmi je še nenatisnjenih. Korespondenco pesnikovo pa hrani sestra Helena.

Telovadne igre. Učiteljem na ljudski šoli in otroških vrteh ter telovadnim društvom bo jako ustrezno zbirko telovadnih iger, ki jo je začela objavljati „Sloga“. Igre je dal na razpolago vadiateljski zbor „Mariborskega Sokola“. Zbirka izide tudi v posebnem ponatisku kot priročna knjižica.

Spisovateljem šolskih knjig v vednost. Tovariš Dragotin Humeč, strokovni učitelj v Krškem, sestavlja „Geometrijo za deške meščanske šole“. Te knjige še doslej niso imele slovenske deške meščanske šole. Torej zopet lep napredek.

Srednješolski vestnik.

** Aprobirana šolska knjiga. C. kr. ministrstvo za bogočastje in uk je odobrilo z dne 10. februarja 1911. št. 4065, slovensko učno knjigo „Kemija in mineralogija“ za IV. razred gimnazij in realnih gimnazij, ki jo je spisal dr. Vladimir Herle, c. kr. profesor v Kranju.

** Poset srbskih profesorjev v Zagrebu in v Ljubljani. Iz Belgrada nam javljajo: Društvo srbskih profesorjev je sklenilo na pravoslavne velikonočne praznike prirediti izlet v Zagreb in v Ljubljano. Profesorju II. državne gimnazije v Belgradu Zivanoviću so poverili nalogo, naj se napoti v Zagreb in v

*) So pa last očetova, torej gospodična Možinova, Tomišekova itd. Ali ne govorimo tudi: Križmanov Nace, Urbančičev Lojze? Znan je tudi boj za odpravo naziva „gospodična“. Torej le „ova“. Uredn.

skege bataljona infanterije po iniciativi bataljonskega poveljnika majorja H. pl. Hausserja prirejati, primerno intencijam kr. ogrskega domobranskega ministrstva, poučna kmetijska predavanja za moštvo in podčasnike kmetijskega stanu. Tako si moštvo more, ko se povrne v civilno življenje, s svojimi znanostmi lažje zagotoviti svojo eksistenco. Aradsko komitatno kmetijsko društvo je sestavilo tudi že program za ta predavanja, ki se bodo vršila v marecu. Obravnavali bodo na njih o reji govede, perotine, čebel kakor tudi o ostalih strokah.

Alkohol.

Proti tuberkulozi. Dr. Jacques Bertillon, ravnatelj statističnega urada pariškega mesta, meni, da je najboljši način pobijanja tuberkuloze boj proti alkoholizmu. V pariškem mesečniku „Revue d'hygiène et de police sanitaire“ piše, da je tuberkuloza v tesni zvezi z alkoholizmom. V svoji statistiki in karti o razširjenosti pljučne tuberkuloze na Francoskem pokazuje Bertillon zvezo tuberkuloze z užitkom močnih pijač, zlasti žganja. — To se najbolje pokazuje v severnih departementih Francije, v Bretagni, Normandiji itd. V teh departementih se jasno opaža nepovoljni učinek alkoholizma z ozirom na tuberkulozo. Mnogi glasoviti zdravniki so se tekom svoje prakse prepričali, kako pripravlja alkoholizem tla za tuberkulozo. V potrditev te svoje trditve navaja Bertillon tudi statistiko drugih dežel in tudi dejstvo, da je število tuberkuloznih bolnikov pri moških večje, nego pri ženskah. Tako je v razdobju od 1901. do 1905. bilo v starosti po 30. letu dva do trikrat več tuberkuloznih bolnikov pri moških nego pri ženskah, sliče na to v drugih velikih mestih. Bertillon pravi: „Alkohol je najvažnejši faktor pljučne tuberkuloze na Francoskem, on določa zemljepisno razširjenost te ljudske bolezni naši deželi.“ Z bojem proti žganju v severni Francoski bi se po mnenju Bertillona zamoglo rešiti več ljudi, nego li z dragimi bolnišnicami in lekarnami.

48.000 žrtev alkoholizma. Po izvešju tajnega zdravstvenega svetnika dr. Leubucherja v Meiningenu na Nemškem je 48.000 slaboumnih otrok, katerih slaboumnost je kriv alkoholizem roditeljev. Teh 48.000 slaboumnih otrok, ki jim je alkohol odvzel duševne zmožnosti, tvori 48 odstotkov skupnega števila siromašnih otrok. Švicarski zdravnik dr. Bezzola trdi prav, ko pravi: „Vsaka kapljica alkohola, ki ga pije oče, znači kapljico slaboumnosti pri otroku. Roditelji bi se morali že zaradi otrok čuvati opojnih pijač.“

Lista uredništva.

Gradiščan: Prejeli in porabimo takoj, ko bomo s sedanjim gotovi. Pozdrav!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 340. Kranjsko. 1-1
V tolmenskem šolskem okraju se razpisuje sledeča stalna učna mesta:
1. Nadučitelj dvorazrednic v Soči in Dreženci; 2. učitelj v Boven; 3. učitelj v Volčah; 4. učitelja voditelja enorazrednic: Borjana, Bukovo, Čadrg-Laz, Gorje, Kal, Lazec, Log, Nemškirot, Orehek, Novaki, Otalež, Pečine, Poljubinj, Ponikve, Ravna, Reka-Straža, Ruti, Sela-Log, Slap, Staroselo, Strmec, Stržišče, Trebuša, Št. Viškagora, Zalaz.

Redno opremljene prošnje vložijo naj se predpisanim potem 4 tedne po razpisu v uradnem listu „Osservatore Triestino“ pri c. kr. okr. šol. svetu v Tolminu. Opomni se, da so vsa gornja mesta že začasno zasedena.

C. kr. okr. šolski svet v Tolminu.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Zagrebski Franck kot tovarniško znamenje priporočujemo kot priznani najboljši pridelatek za kavo!

Za šolsko mladino

že prispele moderne obleke, površniki, športne suknje in pelerine za dečke, kakor tudi za deklice, najnovejša konfekcija. Pošilja se tudi na izbiro na deželo. Cene jako nizke.

Angleško skladišče oblek

O. BERNATOVIČ 52-50
Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Zahvala.

Društvo „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ mi je povodom smrti mojega soproga g. Hermana Richterja s takojšnjim izplačilom po pravilih pripadajočega zneska K 1480—izkazalo toliko uslugo, da se čutim dolžno, imenovanemu društvu tem potom izreči svojo najlepšo zahvalo. Čislamemu učiteljsstvu pristop k temu društvu najtopleje priporočam.
Egenberg, dne 23. februarja 1911.
Štefanija Richter.

Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani, Dolenjska cesta 21.

Kavarna PREŠEREN

Ljubljana.

6-6

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

24-11

Pri večjih naročilih 10% popusta.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

46-8

Gričar & Mejač

v Ljubljani, Prešernova ulica 9
priporočata v veliki izbiro po najnižji ceni obleke za gospode in dečke, površnike za gospode in dečke, obleke za otroke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice itd. itd. Nepremočljive pelerine iz lodna ali velblodje dlake (Kamelhaar) v vseh velikostih. Gg. učiteljem in učiteljicam popust za 12-1 „Učiteljski konvikt“.

Našim rodbinam

priporočamo 52-44

Kolinsko cikorijo

Avgust Agnola

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priporoča svojo bogato zalogo 52-8 stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela.

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. amerikska tovarna Cottage-Organs in orgelj-harmonijev. 52-47

Najboljše

orgelj-harmonije

obeh sistemov izdeluje in pošilja najceneje

RUDOLF PAJKA

& Komp.,

Kraljevi gradec št. 133

(Češko).

Zaloge: Dunaj, Praga, Budimpešta.

Harmonije na pendel obih sistemov in vseh velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve, semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštne prosto do zadnje železniške postaje. Gospodom učiteljem visok rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.

Cenovniki gratis in franko.

3-1

10% popusta

daje pri nakupovanju potrebščin cenj. učiteljskemu osebju

modna trgovina

O. Jezeršek

v Ljubljani, Mestni trg 24.

in priporoča bogato izbero modnega blaga, raznega perila, nogavic, rokavic, steznikov, predpasnikov, zavratnic, moških in damskih čepic i. t. d. kakor tudi suhih nagrobnih vencev in trakov.

Naš denarni zavod.

(15) 12-3

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. ure popoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna. Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišče in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo. Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnje za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v	12	mesečnih	rokih,	in	sicer	11	rokov	à	9	K	—	h,	12.	rok	4	K	73	h
B	18	"	"	"	"	"	17	"	6	4	—	18.	"	3	"	56	"	"	
C	24	"	"	"	"	"	23	"	4	50	—	24.	"	4	"	—	"	"	
D	38	"	"	"	"	"	37	"	3	—	—	38.	"	—	"	66	"	"	
E	46	"	"	"	"	"	45	"	2	50	—	46.	"	1	"	81	"	"	
F	60	"	"	"	"	"	59	"	2	—	—	60.	"	—	"	70	"	"	
G	70	"	"	"	"	"	69	"	1	75	—	70.	"	1	"	42	"	"	
H	85	"	"	"	"	"	84	"	1	50	—	85.	"	1	"	26	"	"	

Zadružni lokal je v Ljubljani,

Franciščanska ulica številka 8, v posloplju Učiteljske tiskarne I. nadstr.